

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

27. mai 2019*

Eelotsusetaotlus – Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades – Euroopa vahistamismäärus – Raamotsus 2002/584/JAI – Artikli 6 lõige 1 – Mõiste „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ – Liikmesriigi peaprokuröri tehtud Euroopa vahistamismäärus – Staatus – Sõltumatuse tagatis

Kohtuasjas C-509/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Supreme Courti (Iirimaa kõrgeim kohus) 31. juuli 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. augustil 2018, Euroopa vahistamismääruste täitmise menetluses järgmise isiku suhtes:

PF,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Vilaras, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen, K. Jürimäe (ettekandja) ja C. Lycourgos, kohtunikud L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin ja I. Jarukaitis,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikku menetlust ja 26. märtsi 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- PF, esindajad: J. Ferry, *BL*, ja R. Munro, *SC*, keda volitasid *solicitor* D. Rudden ja *solicitor* E. Rudden,
- Minister for Justice and Equality, esindajad: J. Quaney, M. Browne, G. Hodge ja A. Joyce, keda abistasid B. M. Ward, *BL*, A. Hanrahan, *BL*, ja J. Benson, *BL*, ning P. Carroll, *SC*,
- Taani valitsus, esindajad: P. Z. L. Ngo ja J. Nymann-Lindgren,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, J. Möller, M. Hellmann ja A. Berg, hiljem M. Hellmann, J. Möller ja A. Berg,
- Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas ja D. Dubois ning E. de Moustier,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* S. Faraci,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

- Leedu valitsus, esindajad: V. Vasiliauskienė, J. Prasauskienė, G. Taluntytė ja R. Krasuckaitė,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja Z. Wagner,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja J. Langer,
- Austria valitsus, esindajad: G. Hesse, K. Ibili ja J. Schmoll,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters, J. Tomkin ja S. Grünheid,

olles 30. aprilli 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2002/584“), artikli 6 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud Iirimaa Euroopa vahistamismääruse täitmise raames, mille tegi 18. aprillil 2014 Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras (Leedu Vabariigi peaprokurör; edaspidi „Leedu peaprokurör“) Leedus PF-i suhtes algatatud kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Raamotsuse 2002/584 põhjendused 5, 6, 8 ja 10 on sõnastatud järgmiselt:

„(5) Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. Tavapärased koostöösuhted, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.

(6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.

[...]

(8) Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.

[...]

(10) Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. Selle kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud [EL] artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on nimetatud lepingu artikli 7 lõike 1 alusel kindlaks teinud nõukogu ja sellel on [EL] artikli 7 lõikes 2 sätestatud tagajärjed.“

4 Raamotsuse artiklis 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ on sätestatud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL] artiklis 6.“

5 Raamotsuse artiklites 3, 4 ja 4a on ette nähtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud ja vabatahtlikud alused. Raamotsuse artikkel 5 käsitleb vahistamismääruse teinud liikmesriigis teatavatel juhtudel antavaid tagatise.

6 Raamotsuse 2002/584 artiklis 6 „Pädevate õigusasutuste määramine“ on ette nähtud:

„1. Vahistamismääruse teinud õigusasutus on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel.

2. Vahistamismäärust täitev õigusasutus on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev Euroopa vahistamismäärust täitma selle riigi õiguse alusel.

3. Iga liikmesriik teatab nõukogu peasekretariaadile, milline on tema õiguse alusel pädev õigusasutus.“

Iiri õigus

7 2003. aasta Iiri Euroopa vahistamismääruse seadusega (Irish European Arrest Warrant Act 2003), põhikohtuasjadele kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „Euroopa vahistamismääruse seadus“), võetakse Iiri õigusesse üle raamotsus 2002/584. Euroopa vahistamismääruse seaduse § 2 lõike 1 esimeses lõigus on ette nähtud:

„„õigusasutus“ – kohtunik, eeluurimiskohtunik või muu isik, kes on asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt volitatud täitma ülesandeid, mis on identsed või sarnased ülesannetega, mida § 33 kohaselt täidab liikmesriigi kohus.“

8 Euroopa vahistamismääruse seaduse § 20 sätestab:

„(1) Menetlustes, mille suhtes kohaldatakse käesolevat seadust, võib High Court [(kõrge kohus, Iirimaa)] juhul, kui ta leiab, et talle esitatud teave või dokumendid ei ole piisavad selleks, et ta saaks täita talle käesoleva seadusega pandud ülesandeid, nõuda vahistamismääruse teinud õigusasutuselt või vajaduse korral vahistamismääruse teinud riigilt tema poolt määratletud täiendavate dokumentide või teabe esitamist tema määratud tähtaja jooksul.

(2) Riigi keskasutus võib juhul, kui ta leiab, et talle käesoleva seaduse kohaselt esitatud teave või dokumendid ei ole piisavad selleks, et tema või High Court [(kõrge kohus)] saaks täita talle käesoleva seadusega pandud ülesandeid, nõuda vahistamismääruse teinud õigusasutuselt või vajaduse korral vahistamismääruse teinud riigilt tema poolt määratletud täiendavate dokumentide või teabe esitamist tema määratud tähtaja jooksul.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 9 18. aprillil 2014 taotleti Leedu kodaniku PF üleandmist Leedu peaprokuröri tehtud Euroopa vahistamismääruse alusel kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks seoses PF-i poolt väidetavalt 2012. aastal toime pandud kuriteoga, mis peaprokuröri kinnitusel tuleb kvalifitseerida „relvastatud röövimiseks“.
- 10 PF esitas High Courtile (kõrge kohus) kaebuse, millega vaidlustas selle Euroopa vahistamismääruse kehtivuse, tuginedes eelkõige asjaolule, et Leedu peaprokurör ei ole „õigusasutus“ raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses.
- 11 Selle väite põhjendamiseks tugines PF Leedu advokaadi koostatud õiguslikule arvamusele, millest nähtus eelkõige, et Leedu põhiseaduse artikli 109 kohaselt tegelevad selles liikmesriigis õigusemõistmisega ainult kohtud. Leedu peaprokurör on Leedu kõrgeima astme prokurör. Tal on prokuröri staatus ning ta on sõltumatu täitevvõimust ja ka kohtuvõimust. Vastavalt põhiseaduse artiklile 118 on prokuröri ülesanne kriminaalasjade kohtueelse uurimise korraldamine ja juhtimine ning süüdistuse esitamine. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismase (Leedu Vabariigi konstitutsioonikohus) kohtupraktika kohaselt ei tegele prokurör aga õigusemõistmisega ega täida õigusemõistmisega seotud ülesandeid ka kriminaalasja kohtueelses uurimises, mille eest ta vastutab.
- 12 Neil asjaoludel pöördus High Court (kõrge kohus) Iirimaa keskasutuse vahendusel Leedu peaprokuröri poole, et saada teavet seoses selle prokuröri „õigusasutuse“ staatusega, arvestades eelkõige 10. novembri 2016. aasta kohtuotsust Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858) ja 10. novembri 2016. aasta kohtuotsust Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860).
- 13 Leedu peaprokurör vastas järgmiselt:

„[Leedu peaprokurör] on täitevvõimust ja justiitsministeeriumist sõltumatu.

Leedu Vabariigi prokuratuur [...] koosneb riigiprokuratuurist ja ringkonnaprokuratuuridest; Leedu prokuratuur korraldab ja juhib kriminaalasjade kohtueelset uurimist ning esitab riigi nimel süüdistuse. Need sätted sisalduvad Leedu Vabariigi põhiseaduse artiklis 118.“
- 14 High Court (kõrge kohus) otsustas 27. veebruaril 2017, et Leedu peaprokurör on „õigusasutus“ raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses ning määras PF-i üleandmise.
- 15 Court of Appeal (apellatsioonikohus, Iirimaa) jättis 20. oktoobri 2017. aasta otsusega rahuldamata kaebuse, mille PF oli esitanud High Courti (kõrge kohus) otsuse peale, ning kinnitas, et Leedu peaprokurör on „õigusasutus“ selle sätte tähenduses.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud Supreme Court (Iirimaa kõrgeim kohus) andis loa esitada Court of Appeal (apellatsioonikohus) otsuse peale kassatsioonkaebus.
- 17 Arvestades Euroopa Kohtu praktikat, mis tuleneb 29. juuni 2016. aasta kohtuotsusest Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), 10. novembri 2016. aasta kohtuotsusest Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858), 10. novembri 2016. aasta kohtuotsusest Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860)

ja 10. novembri 2016. aasta kohtuotsusest Kovalkovas (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861), on kohtul tekkinud küsimus, kas Leedu peaprokuröri saab kvalifitseerida „õigusasutuseks“ raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses.

- 18 Täpsemalt nähtub Euroopa Kohtu sellest praktikast, et selline kvalifitseerimine sõltub sellest, kas asjaomane üksus on liikmesriigis kriminaalasjades õigusemõistmises osalev asutus. Ent kõnealuses kohtupraktikas ei ole esitatud selgeid kriteeriume, mis võimaldaksid välja selgitada, kas üksus täidab liikmesriigi õiguskorras õigusemõistmise ülesannet või ta on õigusemõistmises osalev asutus.
- 19 Arvestades asjaolu, et mõiste „õigusasutus“ on liidu õiguse autonoomne mõiste, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul sellega seoses tekkinud küsimus, kas selleks, et välja selgitada, kas Leedu peaprokurör osaleb õigusemõistmises, tuleb tugineda ainult asjassepuutuva liikmesriigi riigisisesele õigusele. Veel on kohtul tekkinud küsimus, kas kuritegude kohtueelne uurimine ja süüdistuse esitamine on piisavalt seotud õigusemõistmisega, selleks et prokuröri, kes sellega tegeleb, kuid kes on liikmesriigi õiguse kohaselt kohtuvõimust sõltumatu, saaks käsitada õigusasutusena raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses.
- 20 Neil asjaoludel otsustas Supreme Court (kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas kriteeriumid, mille põhjal saab otsustada, kas prokurör, kes on määratud [raamotsuse 2002/584] artikli 6 lõike 1 kohaseks vahistamismäärust tegevaks õigusasutuseks, on õigusasutus selle sätte autonoomses tähenduses, on järgmised: 1) prokurör on täitevvõimust sõltumatu ning 2) tema riigi õigussüsteemis käsitatakse teda õigusemõistmisega tegeleva või selles osaleva asutusena?
2. Kui vastus on eitav, siis milliste kriteeriumide alusel peab liikmesriigi kohus kindlaks tegema, kas prokurör, kes on määratud raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 kohaseks vahistamismäärust tegevaks õigusasutuseks, on „õigusasutus“ selle sätte tähenduses?
3. Kui kriteeriumid hõlmavad nõuet, et prokurör peab tegelema õigusemõistmisega või osalema õigusemõistmises, siis kas see tuleb kindlaks teha lähtuvalt tema seisundist õigussüsteemis või teatud objektiivsete kriteeriumide alusel? Kui lähtuda tuleb objektiivsetest kriteeriumidest, siis millised on need kriteeriumid?
4. Kas [Leedu peaprokurör] on õigusasutus [raamotsuse 2002/584] artikli 6 lõikes 1 sätestatud mõiste autonoomses tähenduses?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses mõistet „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab liikmesriigi peaprokuröri, kes struktuuriliselt kohtuvõimust sõltumatuna on pädev süüdistust esitama ja kes on täitevvõimust sõltumatu.
- 22 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et liikmesriikide vastastikuse usalduse põhimõte ning vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis ise tugineb liikmesriikidevahelisele vastastikusele usaldusele, on liidu õiguses väga olulised, kuna need võimaldavad luua ja säilitada sisepiirideta ala. Konkreetsemalt on vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt iga liikmesriik kohustatud eelkõige vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala osas eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 23 Mis puudutab eelkõige raamotsust 2002/584, siis nähtub selle põhjendusest 6, et raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet.
- 24 Kõnealune põhimõte on välja toodud raamotsuse artikli 1 lõikes 2, mis näeb ette reegli, et liikmesriigid on kohustatud täitma mis tahes Euroopa vahistamismääruse selle põhimõtte alusel ja vastavalt raamotsuse sätetele. Vahistamismäärust täitvad õigusasutused ei või seega üldjuhul keelduda sellise määruse täitmisest, välja arvatud ammendavalt loetletud täitmisest keeldumise alustel, mis on ette nähtud raamotsuse artiklites 3, 4 ja 4a. Euroopa vahistamismääruse täitmisele võib seada üksnes sellise tingimuse, mis on raamotsuse artiklis 5 ammendavalt ette nähtud. Kuna Euroopa vahistamismääruse täitmine kujutab endast põhimõtet, siis on täitmisest keeldumine järelikult erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Siiski eeldab vastastikuse tunnustamise põhimõte, et ainult Euroopa vahistamismäärused raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 1 tähenduses kuuluvad raamotsuse sätete alusel täitmisele. Sellest artiklist nähtub, et Euroopa vahistamismäärus on „kohtuotsus“, mis eeldab, et selle on teinud „õigusasutus“ raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punkt 28, ja 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 29).
- 26 Raamotsuse artikli 6 lõike 1 kohaselt on vahistamismääruse teinud õigusasutus vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel.
- 27 Kuigi vastavalt liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõttele võivad liikmesriigid nimetada kooskõlas oma riigisisese õigusega „õigusasutuse“, kes on pädev Euroopa vahistamismäärust tegema, ei saa selle mõiste tähendust ja ulatust jätta liikmesriikide otsustada (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punktid 30 ja 31, ja 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punktid 31 ja 32).
- 28 Seda mõistet tuleb kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, mis Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tähendab seda, et võetakse arvesse nii raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 sõnastust ja konteksti kui ka raamotsuse eesmärki (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punkt 32, ja 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 33).
- 29 Selles suhtes tuleb esiteks märkida, et Euroopa Kohus on juba leidnud, et selles sättes toodud väljend „õigusasutus“ ei viita mitte ainult liikmesriigi kohtunikele või kohtutele, vaid võimaldab laiemas tähenduses katta need ametiasutused, kes asjaomases õiguskorras osalevad kriminaalasjades õigusemõistmises, erinevalt muu hulgas ministriumidest ja politseiteenistustest, kes teostavad täitevvõimu (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punktid 33 ja 35, ja 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punktid 34 ja 36).
- 30 Sellest tuleneb, et raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses mõiste „õigusasutus“ võib hõlmata liikmesriigi asutusi, mis ei ole tingimata kohtunikud või kohtud, kuid osalevad liikmesriigis kriminaalasjades õigusemõistmises.
- 31 Seda tõlgendust kinnitab esiteks raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 kontekst. Sellega seoses tuleb märkida, et raamotsus on kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö vahend ning raamotsus ei rajane mitte ainult kriminaalkohtute lõplike otsuste, vaid laiemalt selliste otsuste vastastikusel tunnustamisel, mille on teinud liikmesriikide õigusasutused kriminaalmenetluses, sealhulgas selle menetluse ühes etapis, milleks on süüdistuse esitamine.

- 32 Nimelt oli kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö – nagu see oli ette nähtud EL artiklis 31, mis on raamotsuse 2002/584 õiguslik alus – eesmärk eelkõige koostöö liikmesriikide õigusasutuste vahel nii seoses menetluse kui ka otsuste täitmisega.
- 33 Mõiste „menetlus“, mida tuleb mõista laias tähenduses, võib hõlmata kriminaalmenetlust tervikuna, see tähendab kohtueelset menetlust, kohtumenetlust ja kuriteos süüdi mõistetud isiku suhtes kriminaalkohtu lõpliku otsuse täitmist.
- 34 Seda tõlgendust kinnitab ELTL artikli 82 lõike 1 punkti d sõnastus, millega asendati EL artikkel 31 ja milles on nüüd täpsustatud, et õiguslane koostöö kriminaalasjades puudutab liikmesriikide õigusasutuste või samaväärsete asutuste vahelist koostööd kriminaalasjade menetlemisel ja otsuste täitmisel.
- 35 Teiseks kinnitab eeltoodud tõlgendust ka raamotsusega 2002/584 taotletav eesmärk, milleks raamotsuse põhjenduse 5 kohaselt on luua kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumine, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.
- 36 Raamotsuse 2002/584 eesmärk on nimelt karistusõiguse rikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise uue lihtsustatud ja tõhusama süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õiguslast koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, põhinedes suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel vastavalt vastastikuse tunnustamise põhimõttele (22. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Ardic, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Nagu on ette nähtud raamotsuse artikli 1 lõikes 1, võib Euroopa vahistamismääruse tegemisel olla kaks eraldi eesmärki. Vahistamismäärus võidakse väljastada vahistamismääruse teinud liikmesriigis kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks samas riigis (vt selle kohta 21. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus B., C-306/09, EU:C:2010:626, punkt 49).
- 38 Kuna Euroopa vahistamismäärus lihtsustab selliste otsuste vaba liikumist, mis tehakse kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks enne kohtuotsuse tegemist, siis tuleb asuda seisukohale, et asutused, mis on riigisisese õiguse kohaselt pädevad selliseid otsuseid vastu võtma, võivad kuuluda raamotsuse kohaldamisalasse.
- 39 Käesoleva kohtuotsuse punktides 29–38 esitatud kaalutlustest tuleneb, et sellist asutust nagu prokuratuur, kes on kriminaalmenetluses pädev esitama kuriteo toimepanemises kahtlustatavale süüdistust, et ta kohtu alla anda, tuleb pidada liikmesriigi õigusemõistmises osalevaks.
- 40 Käesolevas asjas nähtub Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku materjalidest, et Leedu peaprokuröriil on selles liikmesriigis kriminaalmenetluse läbiviimisel oluline roll.
- 41 Selle kohta märkis Leedu valitsus kirjalikes seisukohtades, et Leedu Vabariigi põhiseaduse artikli 118 kohaselt prokuratuur eelkõige korraldab ja juhib kriminaalasjade kohtueelset uurimist ning esitab süüdistuse. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Leedu Vabariigi konstitutsioonikohus) kohtupraktika kohaselt on tal selleks ainupädevus. Seega tuleneb sellest teabest, et üldiselt peab Leedu peaprokuratuur kriminaalmenetluse raames looma selle liikmesriigi kriminaalkohtute poolt kohtuvõimu teostamiseks vajalikud eeltingimused.
- 42 Neil asjaoludel on võimalik asuda seisukohale, et Leedu peaprokurör osaleb asjaomases liikmesriigis kriminaalasjades õigusemõistmises.

- 43 Teiseks olgu märgitud, et raamotsuse 2002/584 eesmärk on kehtestada otse õigusasutustevahelise üleandmise lihtsustatud süsteem, mis peab asendama poliitilise võimu sekkumist ja hindamist eeldava tavapärase suveräänsete riikide vahelise koostöösüsteemi, et tagada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumine vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneval alal (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 41).
- 44 Kui Euroopa vahistamismäärus on välja antud selleks, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, peab nimetatud isikul menetluse esimeses staadiumis juba olema olnud võimalik tugineda menetluslikele tagatistele ja põhiõigustele, mille kaitsmise peab vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus tagama vastavalt kohaldatavale riigisisesele õigusele, muu hulgas riikliku vahistamismääruse tegemisel (1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 55).
- 45 Euroopa vahistamismääruse süsteem pakub seega tagaotsitavale menetluslike tagatiste ja põhiõiguste kahetasandilist kaitset, sest kohtulikule kaitsele, mis on ette nähtud esimesel tasandil, kui tehakse selline riigisisene otsus nagu riiklik vahistamismäärus, lisandub kaitse, mis tuleb tagada teisel tasandil, kui antakse välja Euroopa vahistamismäärus, mis võib toimuda kohe pärast kõnealuse riigisisese kohtuotsuse tegemist (1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 56).
- 46 Seoses meetmega, mis, nagu Euroopa vahistamismääruse tegemine, võib kahjustada Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 6 ette nähtud isiku õigust vabadusele, eeldab see kaitse, et otsus, mis vastab tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele, võetakse vastu vähemalt ühel nendest kaitse kahest tasandist.
- 47 Sellest järeldub, et kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigus annab Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevuse asutusele, mis küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, kuid ei ole kohtunik või kohus, peab selline riigisisene otsus nagu riiklik vahistamismäärus, millel rajaneb Euroopa vahistamismäärus, vastama sellistele nõuetele.
- 48 Vastavus nendele nõuetele tagab seega vahistamismäärust täitvale õigusasutusele, et otsus teha Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks rajaneb riigisisel menetlusel, mis allub kohtulikule kontrollile, ning et isikul, kelle suhtes on see riiklik vahistamismäärus tehtud, olid kõik seda liiki otsuste vastuvõtmiseks nõutavad tagatised, eelkõige tagatised, mis tulenevad raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 osutatud põhiõigustest ja õiguse aluspõhimõtetest.
- 49 Isiku õiguste kaitse teine tasand, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 45, eeldab, et õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust riigisisese õiguse alusel, kontrollib eelkõige vahistamismääruse tegemiseks vajalike tingimuste järgimist ning hindab, kas iga juhtumi eripäraseid asjaolusid arvestades on vahistamismääruse tegemine proportsionaalne (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 47).
- 50 Nimelt peab just raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõikes 1 silmas peetud „vahistamismääruse teinud õigusasutus“, see tähendab asutus, kes lõppkokkuvõttes võtab vastu otsuse teha Euroopa vahistamismäärus, tagama kaitse teise tasandi, ning seda ka juhul, kui Euroopa vahistamismääruse aluseks on riigisisene otsus, mille on teinud kohtunik või kohus.
- 51 Seega peab raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ saama seda ülesannet täita objektiivselt, võttes arvesse kõiki süüstavaid ja õigustavaid asjaolusid, ja ilma et esineks oht, et tema otsustuspädevust piiraks väljastpoolt, eelkõige täitevvõimult tulevad korraldused või juhised, nii et ei ole mingit kahtlust, et otsus teha Euroopa vahistamismäärus on selle asutuse, mitte aga lõppkokkuvõttes täitevvõimu pädevuses (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 42).

- 52 Järelikult peab vahistamismääruse teinud õigusasutusel olema võimalik anda vahistamismäärust täitvale õigusasutusele tagatis, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguskorras ette nähtud tagatisi arvestades tegutseb ta Euroopa vahistamismääruse tegemisega seotud ülesannete täitmisel sõltumatult. See sõltumatus nõuab, et on olemas põhikirjalised ja korralduslikud eeskirjad, mis tagaksid, et vahistamismääruse teinud õigusasutuse puhul ei esine mingit ohtu, et ta saab vahistamismääruse tegemise otsuse vastuvõtmisel eelkõige täitevvõimult individuaalseid juhiseid.
- 53 Lisaks, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigus annab Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevuse asutusele, mis küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, kuid ei ole ise kohus, peab vahistamismääruse tegemise otsuse peale ning eelkõige sellise otsuse proportsionaalsuse kontrollimiseks saama selles liikmesriigis esitada kohtule kaebuse, mis vastab täielikult tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele.
- 54 Käesolevas asjas nähtub Leedu valitsuse kirjalikest seisukohtadest, et Leedus vastutab Euroopa vahistamismääruse tegemise eest lõppkokkuvõttes Leedu peaprokurör selle asjaga tegeleva prokuröri taotlusel, mille raames isiku üleandmist nõutakse. Talle antud pädevuse raames kontrollib Leedu peaprokurör, kas Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimused on täidetud, eelkõige kas on olemas isiku kinnipidamiseks täitmisele pööratav kohtuotsus, mille Leedu õiguse kohaselt peab olema teinud kohtunik või eeluurimiskohtunik.
- 55 Veel märkis Leedu valitsus kirjalikes seisukohtades, et Leedu prokuröride sõltumatus nende ülesannete täitmisel on tagatud Leedu Vabariigi põhiseadusega, eelkõige selle artikli 118 kolmanda lõiguga, ning Leedu Vabariigi prokuratuuriseaduse (Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas) sätetega. Kuna Leedu peaprokuröri on prokuröri staatus, on tal see sõltumatus, mis võimaldab tal oma ülesannete täitmisel tegutseda kaitstuna igasuguse välise ja eelkõige täitevvõimu mõju eest, eriti kui ta otsustab – nagu põhikohtuasjas – teha Euroopa vahistamismääruse kohtu alla andmiseks. Selles staatuses peab prokurör tagama ka asjaomase isiku õiguste kaitse.
- 56 Neid asjaolusid arvestades ilmneb, et Leedu peaprokuröri saab kvalifitseerida raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses „vahistamismääruse teinud õigusasutuseks“, kuna lisaks käesoleva kohtuotsuse punktis 42 märgitule ei taga tema staatus selles liikmesriigis Euroopa vahistamismääruse tegemisel mitte ainult tema ülesannete objektiivsust, vaid ka tema sõltumatuse täitevvõimust. Samas ei võimalda Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku materjalid välja selgitada, kas Euroopa vahistamismääruse tegemist käsitlevate peaprokuröri otsuste peale on võimalik esitada kaebus, mis vastab täielikult tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele; seda tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.
- 57 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses mõistet „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab liikmesriigi peaprokuröri, kes struktuuriliselt kohtuvõimust sõltumatuna on pädev kriminaalasjas süüdistust esitama ja kelle staatus selles liikmesriigis tagab talle Euroopa vahistamismääruse tegemisel sõltumatuse täitevvõimust.

Kohtukulud

- 58 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 6 lõike 1 tähenduses mõistet „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab liikmesriigi peaprokuröri, kes struktuuriliselt kohtuvõimust sõltumatuna on pädev kriminaalasjas süüdistust esitama ja kelle staatus selles liikmesriigis tagab talle Euroopa vahistamismääruse tegemisel sõltumatuse täitevvõimust.

Allkirjad